

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie: 16.12.2025 nr 8-1/10086-1

Meie:kuupäev digiallkirjas nr1-14/RE/30108-1

Isikuandmete kaitse seaduse ja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse muutmise seaduse koostööstamine

Lugupeetud minister Pakosta

Tartu Ülikool esitab isikuandmete kaitse seaduse ja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: eelnõu) kohta järgmised ettepanekud ja märkused.

- IKS § 6 lg 1 sätestatud määratlus „teadus-, ajaloo- ja statistikatöö“ ei ole üheselt selge, kuna ei ole arusaadav, millised sõnad omavahel ühilduvad. Teen ettepaneku kasutada sõnastust „teadus- ja ajaloo- ja statistika kogumise (edaspidi uuring) eesmärgil“. Lisaks palun seletuskirjas lahti seletada, millist ja kelle poolt tehtavat ajaloo- ja statistikatööd peetakse silmas juhul, kui ajaloo- ja statistikatöö ei kvalifitseeru teadusuuringuna.
- IKS § 6 lg 3 ei ole selge, millistel juhtudel on isiku tuvastamise vältimiseks vajalik kaitsemeetmena pseudonüümimine ja millisel juhul anonüümimine.

Tartu Ülikool teeb ettepaneku sõnastada IKS § 6 lg 3 punktid 2 ja 3 alljärgnevalt:

„2) uuringu tegemisel ei või teha lisatoiminguid, mille tagajärjel saab isiku otseselt tuvastada;

3) uuringu tulemus, sealhulgas tulemuse töötlemine, ei tohi võimaldada otseselt ega kaudselt tuvastada isikut, kelle isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, töödeldi;“

Sõnastuse eesmärk on tagada, et IKS § 6 lg 3 p 2 kohaselt oleks pseudonüümitud uuringuandmete töötlemisel keelatud nende depseudonüümimine. IKS § 6 lg 3 p 3 kohaselt tuleks aga uuringuandmete avalikustamisel (näiteks publitseerimisel) tagada vastavate andmete anonüümsus. Kui uuringu vastutav töötleja soovib uuringu tulemusena avalikustada pseudonüümitud või isikustatud kujul isikuandmeid, vajab see Tartu Ülikooli hinnangul andmesubjekti nõusolekut ja selline avalikustamine ei ole IKS § 6 kohaldamisalas.

- IKS § 6 lg 4 soovitakse luua olukord, kus Statistikaametile luuakse seadusega eristaatus. Tartu Ülikooli hinnangul ei ole põhjendatud seaduse tasandil välja tuua ainult Statistikaameti kui ühe vastutava töötleja andmetöötluskeskkonda kui IKS § 6 lg 3 p 1 sätestatud

nõuetele vastavat. **Tartu Ülikool teeb ettepaneku, et vastavad keskkonnad kehtestatakse seaduse alusel antava rakendusaktiga**, et mitte piirata uuringute tegemist tulevalt Statistikaameti protsesside ja süsteemide eripäradest.

- IKS § 6 lg 7 osas kordab Tartu Ülikool nii teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (edaspidi: TAIKS) eelnõu kui ka isikuandmete kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamisel esitatud ettepanekut. Ouline on tagada, et TAIKSi alusel antav eetikakomitee tegevust reguleeriv ministri määrus kehtestaks eetikakomiteele täpsemad ülesanded isikuandmete kaitse aspektide hindamisel. Selline lahendus võimaldaks teadlastel ette näha, milliseid aspekte nad peavad taotluses lahti kirjutama. Samuti oleks selgem, milliseid isikuandmete kaitse aspekte on eetikakomitee hinnanud ja kooskõlastanud. Uuringute praktikas on tulnud ette olukordi, kus ka eelneva eetikakomitee kooskõlastuse olemasolul algab andmete väljastamisel andmekogu vastutava töötlejaga isikuandmete kaitse aspektide arutelu uus ring, mis tarbetult kulutab nii teadlaste kui ametnike tööaega. Veelgi enam, uuringu detailide muutumisel (nt uurimismeeskonna uurijate lisandumisel) menetlevad hetkel seda muudatust nii eetikakomitee kui seejärel ka kõik andmekogude vastutavad töötlejad. Täna on [Haridus- ja Teadusminister TAIKSi § 26 lg 7 alusel teaduseetikakomitee juba moodustanud ja selle hinnangu andmise korra kehtestanud](#). Isikuandmete kaitse seadusesse muudatuste tegemisel tuleks ette näha ka vastavate muudatuste tegemine viidatud Haridus- ja Teadusministri määruses.
- **Tartu Ülikool ei kooskõlasta IKS § 6 lg 8**, kuna ilma taotlust sisuliselt hindamata ei saa eetikakomitee teha otsust, et riskid on väikesed, ning isikuandmete töötamise riski hindamisel võtaks eetikakomitee sisuliselt uuringu vastutava töötleja rolli. Juhin ka tähelepanu, et IKS § 6 lg 6 ette nähtud eetikakomitee kooskõlastus täiendav kaitsemeede juhaks, kui uuringu vastutav töötleja töötleb uuritavate isikuandmeid otsest tuvastamist võimaldaval kujul ja ei rakenda IKS § 6 lg 3 toodud pseudonüümist või muid võrdväärseid kaitsemeetmeid. Seetõttu on arusaamatu, kuidas saaksid IKS § 6 lg 6 juhtudel andmekaitsealased riskid olla väikesed. Tartu Ülikooli hinnangul saab uuringu andmetöötamise riske hinnata ainult vastutav töötleja ja eetikakomitee saaks madala riskiga uuringuid hinnata nt lihtsustatud menetluse korras. Lisaks juhin tähelepanu, et isikuandmete kaitse seadusega reguleeritakse üksnes andmekaitsealaste riskide hindamist, mitte eetikaalaste riskide hindamist (mida reguleeritakse TAIKSiga), seetõttu ei saa kindlasti IKS § 6 lg 8 sätestada, et juhul, kui eetikakomitee hindab, et eetikaga seotud riskid on väikesed, võib ta jätta taotluse sisuliselt hindamata. Siiski juhin igaks juhaks tähelepanu ka sellele, et formulatsioon „eetilised riskid“ ei ole ka keeleliselt korrektne, sest kirjeldab riski omadust (eetilised vs ebaeetilised riskid). Korrektne oleks öelda nt „andmekaitse- ja eetikaalased riskid“ või „andmekaitse ja eetikaga seotud riskid“.
- **Tartu Ülikool teeb ettepaneku lisada IKS § 6¹ lg 2 p 1 täienduse, et sättes toodud tehnilised ja korralduslikud meetmed on piisavad, kui andmetöötlussüsteem järgib küberturvalisuse seaduses toodud nõuded ja on sertifitseeritud Eesti infoturbestandardi või sellega võrdsustatud infoturbestandardi alusel.**

- **Tartu Ülikool teeb ettepaneku täiendada IKS § 6¹ lg 5 ning näha ette, et Andmekaitse Inspeksiooni poolt kontrollitud ja heaks kiidetud andmetöötlussüsteemid avalikustatakse Andmekaitse Inspeksiooni veebilehel.** See on vajalik, et tagada teadlastele ülevaade ja kindlus andmetöötlussüsteemide kasutamisel. Andmetöötlussüsteemide valik on juba teadustöö planeerimise etapis kriitilise tähtsusega, sh et hinnata ja eelarvestada (nt granditaotluse esitamisel) eri andmetöötlussüsteemide kasutamise kulusid.

Lisaks teeb Tartu Ülikool ettepaneku täiendada eelnõu seletuskirja alljärgnevalt.

- Seletuskirja punkti 1.1 on selgitatud, et edaspidi võib ka eriliiki isikuandmeid töödelda eelnõus toodud kaitsemeetmete olemasolul ilma eetikakomitee kooskõlastuseta, mis peaks lihtsustama nii uurijate kui ka eetikakomiteede tööd. Tartu Ülikool juhib tähelepanu ja palub seletuskirjas täiendavalt selgitada, et lisaks isikuandmete kaitse regulatsioonile võib eetikakomitee kontrollikohustus tuleneda ka teadustegevust puudutavatest õigusaktidest, teadusuuringu rahastaja ja/või publitseerija nõuetest jne ning need olukorrad ei allu isikuandmete kaitse seaduse regulatsioonile.
- Tartu Ülikool palub täiendada seletuskirja IKS § 6 lõike 11 osas ja selgitada, et kui andmesubjekti õigusi plaanitakse konkreetse uuringu raames piirata, tuleb uuringu dokumentatsioonis – eelkõige andmekaitsealases mõjuhinnangus – analüüsida andmesubjekti õiguste piiramisega kaasnevaid ohte ja vastavaid maandusmeetmeid.
- Tartu Ülikool palub täiendada seletuskirja IKS § 6¹ lg 3 puudutavat, täpsustades andmete valideerimise perioodi. Juhin tähelepanu, et lisaks enne publitseerimist toimuvale andmete kvaliteedi kontrollile võib osutada vajalikuks kontrollida uuringu tulemusi ka pärast publitseerimist, lähtudes publitseerija kehtestatud reeglitest, näiteks väliste uurijate vastuväidete korral.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Asser
rektor, professor

Aliis Liin
5098623
aliis.liin@ut.ee

Terje Mäesalu
5542466
terje.maesalu@ut.ee